

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2007

LAIDIN – GNÁTHLEIBHÉAL (400 marc)

DÉARDAOIN, 21 MEITHEAMH, MAIDIN 9.30 – 12.00

1. (i) Cuir Gaeilge **ar an gcéad chúig líne** seo:- [80]
(35)

5 Bracchia iam restant: quae restant, bracchia tendit,
et lacrimis per adhuc humana fluentibus ora,
“accede, o coniunx, accede, miserrima,” dixit,
“dumque aliquid superest de me, me tange: manumque
accipe, dum manus est, dum non totum occupat anguis.”
ille quidem vult plura loqui: sed lingua repente
in partes est fissa duas; nec verba volenti
sufficiunt: quotiensque aliquos parat edere questus,
sibilat: hanc illi vocem natura reliquit.

ÓIVID

- (ii) Freagair **trí cinn ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Is fiú cúig mharc déag gach aon cheist acu):- (45)

- (a) Cad is ainm don fhear céile agus don bhean chéile sa sliocht seo?
(b) Cad tá ag tarlú don fhear céile sa sliocht seo?
(c) Cad a tharlaíonn don bhean chéile níos deireanaí?
(d) Cén fáth a bhfuil deacracht ag an bhfear céile ag labhairt sa dara leath den sliocht seo?
(e) Cén saghas torainn a dhéanann sé seachas labhairt?
(f) Scríobh nóta gairid ar bheatha Óivid.
(g) Cad é an sliocht nó an dán is spéisiúla leat ar an gcúrsa? Tabhair cúis le do fhreagra.

2. Cuir Gaeilge air seo:- [80]

(Díbirt Tarquinius Superbus, rí deireanach na Rómhánach)

Tarquinius Superbus ultimus rex Romanus erat. Tarquinius templum in Capitolio aedificavit et colonias in Italia collocabat. Bellum contra finitimos paravit. Volscos saepe superabat et oppida capiebat.

Sed Romani neque Tarquinium neque Sextum, filium Tarquinii, amaverunt. Nam pater et filius scelesti erant. Itaque populus contra eos coniuravit. Tarquinius et filius in Etruriam fugerunt, ubi olim habitaverant. Nemo post Tarquinius inter Romanos regnavit. Duo consules imperium habebant.

ultimus: deireanach.
colonia: coilíneacht.
Volsci: na Volsci.
regno: rialáim.

Capitolium: cnoc an Chaipeatóil.
colloco: cuirim.
coniuro: beartaím comhcheilg.
imperium: príomhordú.

aedifico: tógaim.
finitimus: comharsa.
Etruria: Etruria.

3. Léigh an sliocht seo a leanas agus freagair **ocht gcinn ar bith** de na ceisteanna ina dhiaidh. (Is fiú deich marc gach aon cheist acu):-

[80]

(Roinnt an leoin: *fabhalscéal ainmhi*)

Olim leo et onager bestias agitabant. Leo erat ferox; onager erat celer. Multas bestias igitur ceperunt. Tum leo bestias in tres partes dividit.

“Ego,” inquit, “primam partem capio, quod ego sum rex. Ego alteram partem quoque capio, quod sum amicus tuus. Tertia pars tamen est tua.”

Interea leo tertiam partem avide spectabat. Mox fremuit et onagro ferociter dixit, “haec pars te in magnum periculum ducit. Te moneo; abi celeriter!”

onager: asal allta.

bestia: beithíoch allta.

agito: déanam seilg.

divido: roinnim.

avide: go santach.

fremo: béicim.

ferociter: go fíochmhar.

- (i) Cad a bhí ar siúl ag an leon agus ag an asal allta?
(ii) Conas a d'éirigh le gach ainmhi sa mhéid a bhí ar siúl aige?
(iii) Cad a rinne an leon leis na hainmhithe allta a raibh beirthe acu orthu?
(iv) Cén fáth go ndúirt an leon gur chóir go mbeadh an chéad roinn aige?
(v) Cén fáth gur éiligh an leon an dara roinn?
(vi) Cad a thug sé don asal allta?
(vii) Cad a bhí ar siúl ag an leon idir an dá linn?
(viii) Cad a dúirt an leon leis an asal allta ansin?
(ix) Cad é an rabhadh deireanach a thug an leon don asal allta?
(x) Is éard atá san fhabhal ná scéal le teagasc morálta a bhaineann le hainmhithe go minic. Cad é an teagasc morálta san fhabhalscéal seo, dar leat?
(xi) Luaigh príomhranna **dhá cheann ar bith** de na briathra seo a leanas ón sliocht thuas:-

sum, capio, specto, duco, moneo.

- (xii) Luaigh an Tuiseal Cuspóireach, Uimhir Uatha, de **dhá cheann ar bith** de na hainmfhocail seo a leanas ón sliocht thuas:-

leo, pars, rex, amicus, periculum.

4. Freagair Roinn A nó Roinn B. (Is fiú ochtó marc gach roinn acu):-

[80]

A. Cuir Laidin orthu seo:-

- (a) Theastaigh ó Daedalus éalú ón gCréit lena mhac Icarus. (16)
(b) Dá bhrí sin shocraigh sé ar sciatháin a dhéanamh ó chleití agus ó chéir. (16)
(c) Thug Daedalus rabhadh dá mhac faoi chontúirtí an aistir. (16)
(d) Ach d'eitil Icarus go han-ard agus scriosadh a sciatháin. (16)
(e) Bhí brón ar Daedalus nuair a thit Icarus isteach san fharraige. (16)

Daedalus: Daedalus–i.f.
sciathán: penna–ae b.
eitlím: volo (1).

An Créit: Creta – ae b.
cleite: pluma–ae b.
go hard: alte.

Icarus: Icarus–i.f.
céir: cera–ae b.
titim: incido (3).

NÓ

B. Cuir Gaeilge air seo:-

(*Déanann Daedalus sciatháin chun ealú ón gCréit lena mhac Icarus*)

Interea Daedalus Cretam cum filio Icaro fugere constituit quod ad patriam redire volebat. Itaque pennas e plumis et cera fecit ut per caelum volare possent.

Daedalus filio dixit, “te moneo; periculum est magnum; inter mare et solem vola. Ego te tutum duco.”

Sed Icarus patrem non audivit. Pennae eum tam delectabant ut altissime volaret. Tandem cera tabuit atque Icarus in mare incidit.

penna: sciathán.

pluma: cleite.

cera: céir.

volo (1): eitlím.

tutus: go sábháilte.

alte: go hard.

tabesco: leáim.

incido: titim isteach.

5. Stair na Róimhe, 264 – 44 R.Ch. Freagair Roinn A agus Roinn B.

[40]

A. Tabhair faoi **chúig cinn** de na ceisteanna seo a leanas. Ná bíodh níos mó ná abairt nó dhó i ngach freagra. (20)

- (i) Cérbh é Regulus agus cén tábhacht a bhain leis sa Chéad Chogadh Púnach?
- (ii) Cad é an ról a d’imir Hamilcar Barca sa choinbhleacht idir an Chartaig agus an Róimh?
- (iii) Cén ról a d’imir Quintus Fabius Maximus Cunctator sa Dara Cogadh Púnach?
- (iv) Cad is brí le *delenda est Carthago* agus cé a bhain úsáid as na focail seo?
- (v) Cad ba chúis leis na leasuithe talún a thug Tiberius Gracchus isteach?
- (vi) Cá raibh na tíortha ársa darbh ainm Numidia agus Mauretania?
- (vii) Cad ba phríomhchúis leis an gCogadh Iodálach nó an Cogadh Sóisialta sa bhliain 90 R.Ch.?
- (viii) Déan cur síos ar **dhá** leasú a thug Marius isteach in arm na Róimhe.
- (ix) Cérbh é Spartacus agus conas a rinne sé bagairt ar an Róimh?
- (x) Cad iad na cumhachtaí a bhuaigh Poimpéas ón *Lex Gabinia* agus cén fheidhm a bhain leo?

B. Samhlaigh gur tusa **Hannibal** agus tá tú díreach tar éis teacht go cúirt Rí Prusias sa Bithynia. Scríobh síos cad a d’inseofá leis faoi do shaol agus faoi cad a rinne tú do mhuintir na Cartaige. (20)

NÓ

Scríobh cuntas ar na príomhchéimeanna i ngníomhréim phoiblí **Iúil Caesar** agus na cúiseanna lena dhúnmharú. (20)

THALL→

A. Tabhair faoi **chúig cinn** de na ceistanna seo a leanas. Ná bíodh níos mó ná abairt nó dhó i ngach freagra. (20)

- (i) Cén ról a bhí ag *tribunus plebis* sa stát Rómhánach?
- (ii) Cén post a bhí ag *rhetor*?
- (iii) Cérbh iad na *equites* sa sochaí Rómhánach?
- (iv) Déan cur síos ar an *triclinium* i dteach Rómhánach agus inis céard a tharla ansin.
- (v) Luaigh **dhá** chineál gliaire agus déan cur síos ar an gcaoi ina raibh siad armáilte.
- (vi) Cé a déarfadh *ubi tu Gaius, ego Gaia* agus cén cás ina ndéarfadh sí é?
- (vii) Luaigh ainmneacha **dhá** áit sna folcadáin Rómhánacha agus inis cén fheidhm a bhain leo.
- (viii) Cathain a ceapadh *dictator* sa stát Rómhánach agus cá fhad a mhair an ceapachán?
- (ix) Cén saghas foirgnimh é *insula*?
- (x) Ainmnigh déithe an Chaipheatóil agus inis cén fheidhm a bhí acu sa stát Rómhánach.

B. Féach ar an léaráid seo de mháistreás lena sclábhchailíní agus freagair na ceistanna ina dhiaidh:-

- (i) Déan cur síos ar cad tá ag tarlú sa léaráid. (4)
- (ii) Luaigh **dhá** bhealach coitianta inar casadh daoine ina sclábhaithe sa domhan Rómhánach. (4)
- (iii) Samhlaigh gur sclábhaí tú le clann shaibhir sa Phoimpé. Scríobh litir chuig cara ag déanamh cur síos ar ghnáthchúrsaí an lae agat agus ar cad ba mhaith leat a dhéanamh dá ligfí saor thú. (12)

Tagann an léaráid do Cheist 6B ó www.vroma.org/~bmcmanus/clothing2